

'26 en begin '27) in fel conflict was geraakt met de *Komintern*. Het was namelijk in Mackay dat naast en tegenover de *Sibar* een andere organisatie werd opgericht: de *Partai Kebangsaan Indonesia* (Partij van het Indonesische volk), afgekort eveneens: de *PKI*.

Terwijl de groep in Mackay bepleitte dat na de oorlog in Indonesië onmiddellijk een socialistische revolutie moest plaatsvinden, betoogde de *Sibar* dat men dan niet verder moest gaan dan er de burgerlijke democratie invoeren – dat leek geheel in overeenstemming met de strekking van de 7 december-toespraak.

Van veel belang was dat juist van de leden van de nieuwe *PKI* en van de *Sibar* velen werkzaam waren op de bureaus van de Commissie (later van van Mook en zijn Raad van departementshoofden) en op de Nederlandse militaire hoofdkwartieren. Werkzaam, veruit de meesten, in lage administratieve functies maar zij kregen er stukken te zien die betrekking hadden op de voorbereiding van het naoorlogs herstel van het Nederlands gezag in de archipel – trouwens, er waren ook enkele administratief werk verrichtende Nederlanders en enkele lagere Nederlandse militairen die hulp verleenden aan de nieuwe *PKI* en aan de *Sibar* door informatie door te geven inzake de plannen voor dat naoorlogs herstel. Aldus werd een geheime organisatie opgebouwd die bij het doorgeven van stukken belangrijke hulp ontving van de *Communist Party of Australia*: haar afdelingen, aldus Rupert Lockwood (hij schreef uit eigen wetenschap), '*acted as post offices for the Indonesians, delivering their communications by hand, usually through communists in the railways, maritime transport and the armed forces.*'¹

Van der Plas, heel wel wetend dat Sardjono in contact stond met Australische communisten, maakte er zich in de tweede helft van '44 zorgen over dat de *Sibar* een camouflage-organisatie was die zich te gelegener tijd als *PKI* zou ontpoppen. Sardjono stelde hem in november gerust met een brief waarin hij er eerst op wees dat de *Komintern* in september '43 was opgeheven, en voorts o.m. schreef:

'Nu ik buiten enig partijverband sta, en dat wel sinds de dag dat ik in de gevangenis werd gestopt om verder krachtens de (allesbehalve democratische) exorbitante rechten geïnterneerd te worden, is het sedert mijn overtuiging die mij iets te bevelen heeft.

Zij is het geweest die mij onverbiddelijk gebood om de door UHoogEdelGeztrengte zo welmenend toegestoken hand schielijk *wholeheartedly* aan te nemen. Het is deze bereidwilligheid met de Regering samen te werken of samen te gaan

¹ R. Lockwood: *Black Armada*, p. 36.